РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Румяна Балинова Тодорова
катедра „Английска филология”
Факултет по хуманитарни науки,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”, Шумен
Научна специалност: Германски езици (Съвременен английски език)

На: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР”
по научна област 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология (Германски езици, Съвременен английски език)

Тема на дисертационния труд: „Ролята на някои контекстуални фактори при усвояването на имплицитни и експлицитни знания и овладяването на английски като втори или чужд език” (The Impact of Certain Contextual Factors on Adult learners)

Кандидат: Мариана Славева Гоцева

Основание за предствяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № З-РК-278/22.05.2017г. на Ректора на Нов български университет

В конкурса, обявен за присъждане на образователната и научна степен **доктор** по област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Германски езици (английски език) към Магистърски факултет при Нов български университет, София, катедра „Романски и германски езици”, участва 1 кандидат – Мариана Славева Гоцева, докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма „Германски езици (английски език)” (F81822).

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд се състои от общо 180 страници в шест глави (до 134 с.): 1. Увод; 2. Преглед на литературата; 3. Дихотомията имплицитно / експлицитно знание; 4. Методология; 5. Анализ и резултати; и 6. Заключение.

Освен това той съдържа 6 приложения, списък с таблици и диаграми и списък със съкращения (с. 135-180).

В Първа глава (Увод; с. 8-21) е отделено специално внимание на мотивацията и актуалността на изследването, което е добро начало за предпоставките за докторската

теза. Уводната глава следва установената структура за един такъв труд. Няма да се спирам подробно на всяка една от подглавите, а ще обърна внимание на отделни моменти.

В раздел Хипотези (т. 6) са формулирани правилно изследователските очаквания относно изследваните проблеми. Струва ми се, че количественият анализ не е най-съществения от изброените, както авторката посочва, а има много по-съществени, които тя използва, като дескриптивна статистика и клъстърен анализ, например.

Очертана е както теоретичната рамка на изследването, така и структурата и приложените методи на изследване.

В Глава 2. Преглед на литературата (с. 22-60) са представени най-новите теории, свързани с проблемите на изучаването на чужд език, което е похвално. Прегледът на теоретичните източници е направен компетентно и е структуриран по начин, който подготвя читателя на дисертацията за прилагането на теоретичните постановки в конкретния анализ. Цитиран е и богат илюстративен материал. Логиката на изложението на теоретичния преглед е ясна и последователна.

Глава 3. Дихотомията „имплицитно – експлицитно знание" (с. 61-80) разглежда определенията на двата вида знание при изучаващите втори или чужд език, както и изследванията, свързани с начините за измерването им, а и с тяхното операционализиране. Представени са постановки от гледна точка на приложната лингвистика, психологията, невронауката, когнитивната лингвистика и когнитивната психология, невропсихологията и др., които имат съществена и определяща роля при изследванията на изучаването на чужд или втори език.

Четвърта глава (Методология; с. 81-89) отделя внимание на изследователския метод, участниците, операционализирането на имплицитната и експлицитната информация, валидността на инструментите за тестване.

В Глава 5. Анализ на корпуса (с. 90-129) съществен елемент е разделът, в който се представят статистическите анализи, направени със специално разработен за целта софтуеърен продукт, предназначен за целите на изследвания в областта на социалните науки, и се обобщават наблюденията и резултатите, свързани с проучването. Анализът на корпуса, обаче, е разгърнат в по-малък обем, в който е разработен прегледът на теоретичните източници и постановки и уводната част. С други думи, съотношението между теоретичните глави и тези с конкретния анализ е в полза на теорията, а би трябвало да е обратното.

Хипотезите са проверени и доказани по надеждни и достоверни критерии чрез статистически изследвания. Резултатите са представени поотделно на базата на всяка от хипотезите.

По отношение на тестовете, много ми хареса Metalinguistic Knowledge Test, в който има не само коригиране на грешките, но и осмисляне на типа грешки, което е необходимо до известна степен, защото обучаемите са студенти. Споменава се, обаче, че съзнателното изучаване на правила има незначителна роля. Тогава тестът се обезсмисля до известна степен, освен ако докторантката не иска да докаже с него точно това, но тогава това трябва експлицитно да се подчертае. По начина, по който е представен, не помага кой знае колко на крайните заключения на изследването.

В отделен раздел са представени и обощени изводите от направените изследвания.

2. Значимост на изследвания проблем в научен и практико-приложен аспект

Обсъжданият дисертационен труд е ориентиран към един актуален кръг от проблеми, свързани с изучаването и овладяването на английски език като чужд или втори от три различни групи от обучаеми. Темата на изследването е дисертабилна, тъй като позволява по-задълбочен анализ на тези процеси предимно, но не само, от психолингвистична и когнитивна гледна точка, зависещи както от експлицитни, така и от имплицитни фактори.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие с използваната литература

Докторантката познава в детайли състоянието на разглеждания проблем, очертан в целите и задачите на изследването. Цитиранията са коректни и са в съответствие с постановките, представени в дисертационния труд.

4. Критични бележки и препоръки

Бих искала да започна с темата на дисертационния труд и да попитам кое е заглавието в крайна сметка: „Ролята на някои контекстуални фактори при усвояването на имплицитни и експлицитни знания и овладяването на английски като втори или чужд език", "The Impact of Certain Contextual Factors on Adult Learners" (което не отговаря на българския вариант) или "The Impact of Certain Contextual Factors on Adult

Learners' Attainment in Implicit, Explicit Knowledge and Proficiency in English as a Second Language", което не съответства нито на първото, нито на второто заглавие.

В Глава 1 (Увод) задачите, които са изброени за постигане на поставените цели, са обединени, което е свързано с моя забележка при предходен вариант на работата, но биха могли да се прецизират още малко и някои от тях да отпаднат.

При Хипотеза 1 (с. 14) се заявява: „Предполага се, че това ще включи и други фактори, които могат да се окажат много по-важни и влиятелни". Не става ясно какви могат да бъдат тези „други" фактори.

В Уводната глава е представена методологическата основа на изследването, свързана с „няколко научни дисциплини", без те да са посочени (с. 16).

Схематичното представяне на отделните части на дисертационния труд е просто излишно, тъй като такава структура е по-подходяща за книга (т. 10 на Глава 1; с. 18-21).

В Глава 2 при излагането на различните схващания за теорията на Чомски за универсалната граматика и връзката ѝ с усвояването на втори или чужд език не се посочват конкретни имена и не се дискутират по-подробно въпроси относно прякото изследване (с. 22-23).

Четвърта глава (Методология; с. 81-89) повтаря отчасти спомената информация в предходните глави и е съвсем кратка и би трябвало да се обедини с анализа на корпуса, който също, като основен елемент в изследването, би трябвало да бъде най-голямата и съществена част от труда, а той е само 39 страници. По този начин изследванетоо само би могло да спечели.

По отношение на Oral Imitation Test, не мисля, че е имитация, защото изреченията със с грешки, а те трябва да ги произнесат без тези грешки. Представянето му и целите, които преследва, са доста неубедителни.

Имам някои бележки по отношение на структурирането на дисертацията, които предложих при предзащитата, но авторката на труда е преценила да не се съобрази с тях:

Съществуват глави, които са непропорционално кратки и за мен неоснователно, като например глави 7 (Теоретична рамка на изследването – страница и половина) и 8 (Използвани източници в изследването – 6 реда на с. 21) в Увода. И двете подточки могат да се обединят с глава 9 (Методи, използвани в изследването), но според мен глава 8 е напълно излишна. Глава 10 (Очертание на изследването) е също напълно излишна по мое мнение (звучи като предговор и би била подходяща за книга, а не за дисертация).

3.1.2. Когнитивна невропсихология от Глава 3. е също напълно излишна, не само защото е кратка и споменава проблеми на хора с различни болести, като Паркинсън, Алцхаймер и др., но и защото няма никакво отношение към изследваните проблеми. Може да се обедини с 3.1.4. Подходи, използвани от когнитивната невронаука, а и двете подточки са много кратки.

Много неща се повтарят на различни места, като това може да се избегне посредством препратки.

Сравненията между различните групи и факторите, които оказват влияние върху усвояването на втори или чужд език са изчерпателни, подкрепени с много на брой статистически изследвания. Липсва обаче какъвто и да било учебен материал, а това е от съществено значение при обучението, и някои от упражненията, които са правени по време на обучението, за да се съпоставят резултатите с тези на изхода. За целите на българското образование малко ми се струва излишно да се правят проучвания за групи като първата (индийци, бангладешци и т.н.), при които първият език е коренно различен и много далечен от тези на останалите групи, и да се споменава, че имат проблеми с английския синтаксис, например.

Добре са очертани евентуалните бъдещи изследвания, свързани със същите или сходни въпроси. Представени са научни перспективи, произтичащи от постиженията на тази дисертация. Моето очакване относно дисертацията, обаче, беше за едно такова изследване, ориентирано към български обучаеми, с техните проблеми и възможни решения.

В дисертационния труд е включена богата библиография на съвременни научни източници, но българските източници са само два. Дори и да няма, би било добре да се посочат учените, които имат някакво отношение към въпроса, та дори и за да се очертае нишата за едно такова изследване. Т. Шопов и П. Стефанова присъстват само в Бибиографията, което, най-малкото, не е коректно. Можеше поне в едно изречение да се появи изявление за липсата на подобни изследвания в България, но че все пак има други, които обсъждат проблеми, свързани с чуждоезиковото обучение или нещо такова.

В работата, както и в Автореферата има някои технически грешки.

В Автореферата е добре да има по-общи положения. По-добре би било в разказен вид да се представят резултатите, а статистическите изследвания с конкретните стойности и коефициенти по възможност да се избягват.

5. Оценка на Автореферата

Представеният Авторефет отговаря на изискванията за такъв тип текст, а именно да отразява точно, ясно, коректно и в синтезиран вид и обем съдържанието на дисертационния труд, както и да описва резултатите от изследването и приносните му моменти, но статистическите изследвания би следвало да бъдат предадени в по-сбит и разказен вид.

6. Оценка на публикациите на докторанта

Всички посочени 4 публикации са под печат, като едното е в Бюлетин на БЕТА. Темите на всичките заявки за публикации са свързани с научните изследвания в докторската теза, но са много сходни, което не смятам, че е добър сертификат за научните изяви на докторантката.

7. Заключение

Като имам пред вид демонстрираните от авторката на този труд начетеност в научната област и умения за извършването на научен анализ, както и много добрия език на научното изложение, а и на основание на всичко споменато по-горе, и въпреки посочените забележки и предложения, предлагам на научното жури да гласува положително за присъждането на ***Мариана Славева Гоцева на образователната и научна степен „доктор" в научна област 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Германски езици, Съвременен английски език към катедра „Романски и германски езици", Магистърски факултет при Нов български университет, София.***

7.07.2017 г.

Шумен

проф. д-р Румяна Годорова